

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки магістра

Спеціальності 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійної програми Корекційна психопедагогіка
(олігофренопедагогіка)

Луцьк – 2019

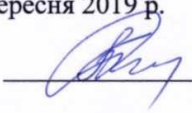
Програма навчальної дисципліни "Методичне забезпечення корекційної освіти" підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта, за освітньо-професійною програмою Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)

Розробник: В.Ф. Сергеева, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Фасолько Т.С. – завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол 1 від 11 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри: (Кузава І.Б.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

протокол № 1 від 18.09 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (В.З. Антонюк)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 016 Спеціальна освіта о/п Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка) Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150 / 5		Рік навчання 1
		Семестр 10-ий (1)
		Лекції 24 год.
		Практичні 30 год. Лабораторні - Індивідуальні -
ІНДЗ: є		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма вивчення навчальної дисципліни "Методичне забезпечення корекційної освіти" складена відповідно до освітньо-професійної програми Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка) підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методичне забезпечення навчально-виховного процесу у закладах освіти для дітей з психічними та (або) фізичними порушеннями.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування професійно компетентного фахівця зі спеціальної освіти шляхом оволодіння ним дидактичними та методичними основами організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної освіти, спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах та закладах з інклюзивною формою навчання для забезпечення розвитку та соціалізації осіб (дітей) з психічними та (або) фізичними порушеннями.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є такі:

- опанувати специфіку взаємодії педагога та дітей з психічними та (або) фізичними порушеннями;
- сформулювати систему теоретичних знань і практичних навичок, необхідних вчителю-дефектологу для ефективної організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти та загальноосвітніх навчальних закладах (в спеціальних закладах дошкільної освіти, спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах та закладах з інклюзивною формою навчання);

- сформувати знання та уміння застосування на практиці положення нормативно-правових документів в галузі корекційної освіти;
- з'ясувати труднощі засвоєння відповідних знань, умінь та навичок дітьми з психічними та (або) фізичними порушеннями; визначити основні корекційні прийоми та засоби щодо їх подолання;
- сформувати уміння застосовувати адекватні завданням зміст, форми, методи, засоби та прийоми роботи відповідно до віку, пізнавальних можливостей, етіології та патогенезу дітей;
- сформувати уміння аналізувати, прогнозувати, коригувати навчальний та виховний процес відповідно до сучасних підходів щодо організації корекційної освіти;
- сформувати уміння методично правильно й доцільно організовувати освітній процес у закладах спеціальної та інклюзивної освіти, здійснюючи при цьому корекційно-розвивальний вплив на дітей з особливими освітніми потребами;
- опанувати особливості діагностичної, інформаційно-пояснювальної, комунікативної, оцінювальної роботи.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни "Методичне забезпечення корекційної освіти" тісно пов'язано з такими дисциплінами: блоком "Сучасні технології викладання у ЗВО методик навчання спеціальної освіти", "Сучасні нормативні засади корекційної освіти", "Корекційно-реабілітаційний практикум", "Інноваційна діяльність організатора спеціальної освіти", "Організація педагогічного процесу у корекційній освіті", "Організація та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю".

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Професійна компетентність фахівця з спеціальної освіти – це відносно стала структура професійної самосвідомості й інтегральна характеристика діяльності фахівця, яка полягає у володінні ним достатнім обсягом фахових знань, умінь та навичок, професійно значущими особистісними якостями і вміннями, що забезпечують успішне виконання професійних функцій у соціально визнаній і зафіксованій суспільством сфері спеціальної освіти.

Результатами вивчення дисципліни мають стати такі сформовані в здобувачів вищої освіти професійні компетентності:

загальні, що мають універсальний характер, не прив'язаний до предметної діяльності:

- здатність оперувати та застосовувати понятійний апарат, об'єкт, предмет, завдання, наукові методи дослідження навчальної дисципліни, використовувати міждисциплінарні зв'язки під час її вивчення, володіти принципами побудови науки, що вивчається; мати чіткі уявлення про історичний аспект її становлення;
- здатність застосовувати базові знання в галузі фахових наук для засвоєння загальнопрофесійних дисциплін;
- здатність до особистісної й професійної самоактуалізації й самореалізації в професійному середовищі на засадах високої світоглядно-методологічної культури,

цілісного осягнення генезису освіти як інституту в історичному контексті, національних аспектів філософії освіти;

- готовність до встановлення співвідношення ролі науки в розвитку цивілізації, цінності наукової раціональності та її історичних типів, знання структури, форм і методів наукового пізнання, їхньої еволюції тощо;

- здатність до пошуку, обробки й використання інформації в складних інформаційних системах, її інтерпретації та використання з професійною метою;

- здатність вільно орієнтуватися в стрімкому потоці наукової інформації, вести особистий науковий пошук;

- готовність оцінювати та коректувати безпеку освітньо-корекційного процесу, забезпечувати заходи з охорони праці в процесі роботи за фахом, проводити аналіз умов праці за показниками чинників виробничого середовища, виявляти потенційні джерела небезпечних і шкідливих явищ, причини виробничого травматизму, професійних захворювань;

- здатність вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних аспектах корекційної освіти, критеріях та рівнях професіоналізму фахівця тощо;

- готовність майбутнього фахівця з корекційної освіти до постійної самоактуалізації, мотивації високих досягнень, прагнення високих професійних результатів, життєвих успіхів;

- готовність самостійно освоювати нові науково-педагогічні та оздоровчі теорії;

- здатність до креативного мислення, набуття гнучкого образу мислення, який дозволяє розуміти та розв'язувати соціальні, медичні, педагогічні тощо проблеми, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій у галузі корекційно-реабілітаційної діяльності та здоров'я людини;

- здатність до наукового аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів;

- готовність до організації дослідно-експериментальної та дослідницької роботи у сфері корекційної освіти та здоров'я людини, апробації та представлення її результатів у публікаціях.

Спеціальні або **фахові**, які визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника:

- готовність застосовувати у професійній діяльності знання міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актів у галузі корекційної освіти;

- здатність розуміння та реалізації стратегічних пріоритетів (завдань) розвитку системи корекційної освіти;

- здатність розуміння прав та обов'язків дітей з особливими освітніми потребами; осіб, які їх виховують;

- здатність керуватись у власній професійній діяльності посадовими обов'язками, кодексом законів про працю тощо;

- здатність реалізувати на практиці знання сучасних підходів щодо методичного забезпечення корекційної освіти;

- готовність до практичного втілення дидактичних основ організації освітнього

процесу: загальнодидактичних та спеціальних принципів, методів, засобів, форм навчання, змістового наповнення навчального предмету відповідно до діючої програми, оволодіння методикою викладання навчального матеріалу відповідно до віку дитини, її етіології та патогенезу тощо.

- здатність застосовувати сукупність знань, мовленнєвих умінь, навичок спілкування в освітньому процесі спеціального (інклюзивного) освітнього закладу;
- здатність розробляти індивідуальні освітні програми, методичні матеріали до таких програм;
- готовність організовувати освітній процес на засадах положень державних нормативних документів у галузі корекційної освіти
- здатність опрацьовувати навчально-методичну документацію, її склад щодо забезпечення освітнього процесу у відповідному закладі спеціальної (інклюзивної) освіти;
- готовність вести ділову документацію в закладах освіти для дітей з особливими потребами;
- здатність планувати, організовувати й реалізовувати пізнавальні, виховні та корекційно-розвивальні аспекти освітнього процесу в спеціальному (інклюзивному) закладі освіти;
- здатність застосовувати в практичній роботі дидактичні основи побудови освітнього: принципи, методи, засоби, форми;
- здатність володіти методикою проведення занять у спеціальному закладі дошкільної освіти і методикою уроків в спеціальній школі та в закладах освіти, що мають інклюзивну форму навчання;
- готовність реалізувати диференційований та індивідуальний підхід у роботі з дітьми з особливими потребами на основі їхнього діагностичного вивчення;
- готовність застосовувати відповідні прийоми та форми контролю навчальних досягнень дітей з особливими потребами;
- готовність здійснювати співпрацю з батьками, що виховують дітей з особливими освітніми потребами, застосовуючи відповідні форми і методи;
- готовність володіти методикою проведення педагогічного та психологічного обстежень дітей різного віку;
- здатність організовувати та здійснювати науково-дослідну роботу в межах професійних обов'язків у спеціальних (інклюзивних) закладах освіти;
- готовність планувати виховну, дозвіллеву та позаурочну діяльність, володіти методикою проведення виховних заходів;
- здатність розуміння та дотримання етичних норм поведінки щодо інших людей, зокрема осіб з особливостями психофізичного розвитку;
- готовність здійснювати корекційну освіту на засадах загальноприйнятих принципів державної політики у сфері соціального захисту;
- здатність застосовувати класичні та інноваційні освітні, реабілітаційні, інформаційні технології у освітньому процесі спеціальних (інклюзивних закладів освіти);

- готовність до створення комфортного середовища закладу освіти, спрямованого на підтримку оптимальної динаміки працездатності, покращення фізичного і психологічного самопочуття, збереження здоров'я учасників педагогічного процесу;
- готовність до спілкування з різними категоріями осіб із особливостями психофізичного розвитку;
- готовність взаємодіяти з іншими педагогами, спеціалістами, батьками дітей з особливими освітніми потребами;
- здатність до гуманізації освітньо-корекційного процесу на основі врахування функціональних можливостей його учасників: забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей, гармонії відносин людини і навколишнього середовища, суспільства і природи;
- здатність виявляти наполегливість у досягненні мети;
- здатність до творчої реалізації професійних, зокрема методичних, умінь і навичок у освітньому процесі спеціального (інклюзивного) закладу освіти.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна програма курсу розрахована на 150 годин (упродовж 10 семестру для денної форми навчання). Із них: лекцій – 24 години, практичних занять – 30 годин, самостійної роботи – 88 годин, консультацій – 8 годин.

Видом контролю є екзамен. На вивчення дисципліни за вимогами кредитно-модульної системи відводиться 5 кредитів ECTS.

Програма навчальної дисципліни складається з *трьох модулів*.

У межах **першого модуля** передбачено *три змістові модулі*.

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади організації освітньо-корекційної роботи з дітьми, що мають особливості психофізичного розвитку, в умовах спеціальної та інклюзивної освіти.

Змістовий модуль 2. Організація та методичне забезпечення процесу навчання й виховання осіб (дітей) з особливими освітніми потребами в спеціальних закладах та навчально-реабілітаційних центрах.

Змістовий модуль 3. Навчальне й методичне забезпечення корекційно-педагогічного процесу в умовах інклюзивної освіти дітей.

Головна спрямованість **другого модуля** (навчальний проект) полягає у формуванні творчого розуміння і розв'язання проблем університетської освіти.

Третій модуль передбачає здійснення контролю з кожного змістового модуля з метою з'ясування рівня засвоєння студентами змісту конкретного модуля.

Таблиця 2

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади організації освітньо-корекційної роботи з дітьми, що мають особливості психофізичного розвитку, в умовах спеціальної та інклюзивної освіти					
<i>Тема 1.</i> Історичний аспект організації навчання дітей з особливими освітніми потребами. Становлення спеціальних методик навчання	10	2	2	6	
<i>Тема 2.</i> Соціально-біологічні передумови формування особистості з порушеннями психофізичного розвитку	10	2	2	6	
<i>Тема 3.</i> Координована комплексна система освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку	11	2	2	6	1
<i>Разом за модулем 1</i>	31	6	6	18	1
Змістовий модуль 2. Організація та методичне забезпечення процесу навчання й виховання осіб (дітей) з особливими освітніми потребами в спеціальних закладах та навчально-реабілітаційних центрах					
<i>Тема 4.</i> Основні засади та методичне забезпечення діяльності спеціальних закладів усіх видів незалежно від форми власності	15	2	4	8	1
<i>Тема 5.</i> Організаційно-методичні засади діяльності навчально-реабілітаційного центру	15	2	4	8	1
<i>Тема 6.</i> Забезпечення освітнього процесу в спеціальних закладах освіти навчальною, методичною літературою, дидактичними і наочними матеріалами	13	2	2	8	1
<i>Тема 7.</i> Основна документація у спеціальних навчальних закладах. Навчальні плани щодо освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку (дошкільна освіта, початкова школа, середня освіта)	13	2	2	8	1
<i>Разом за модулем 2</i>	56	8	12	32	4
Змістовий модуль 3. Навчальне й методичне забезпечення корекційно-педагогічного процесу в умовах інклюзивної освіти дітей					
<i>Тема 8.</i> Створення інклюзивного середовища в закладах освіти	12	2	2	8	
<i>Тема 9.</i> Спеціальні методики навчання дітей з різними порушенням	15	2	4	8	1

інтелектуального та (або) фізичного розвитку в умовах інклюзії					
<i>Тема 10. Спеціальні засоби освіти, корекції психофізичного розвитку та реабілітації осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах (групах) закладів освіти</i>	13	2	2	8	1
<i>Тема 11. Документація у закладах освіти з інклюзивними формами навчання (виховання) дітей.</i>	12	2	2	8	
<i>Тема 12. Планування та організація освітньої та корекційної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку в інклюзивних закладах</i>	11	2	2	6	1
<i>Разом за модулем 3</i>	63	10	12	38	3
Всього годин:	150	24	30	88	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота базується на самостійній пізнавальній діяльності студентів, стимулює проблемний, дискусійний характер навчання, підвищує творчу активність студентів у процесі оволодіння професійними й загальноосвітніми знаннями. Головна мета самостійної пізнавальної діяльності студентів – навчитися індивідуально здобувати, оновлювати, поповнювати знання, плідно використовувати їх під час навчання та в подальшій професійній діяльності. Самостійна робота студентів базується на принципах розвиваючого навчання, відбувається без безпосередньої участі викладача, але під його керівництвом. У процесі самостійної роботи реалізується основна функція навчального процесу – одержання студентом максимального обсягу знань, їх закріплення і перетворення у стійкі вміння і навички. Завдяки самостійній роботі студенти набувають також здатність: більш чітко й усвідомлено проявляти мотивацію й цілеспрямованість у набутті знань; виховувати в собі самоорганізованість, самоконтроль та інші особистісні якості; заповнювати "інформаційний вакуум" необхідними науковими знаннями; позбутися так званого "явища вторинної неграмотності", зокрема, невміння осмислено читати, аналізувати отриману інформацію, робити власні висновки; формувати мовну компетентність; набувати навичок самостійної роботи для майбутньої професійної діяльності: брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити конструктивні рішення, виходити з кризових ситуацій.

Під час вивчення навчальної дисципліни "Методичне забезпечення корекційної освіти" студентам пропонується самостійна робота з навчальною, науковою, науковопопулярною та довідковою літературою; підготовка творчих відповідей на запитання; опрацювання проблемних питань; підготовка доповідей, конспектів, тематичних розвідок тощо.

Питання для самостійного опрацювання:

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади організації освітньо-корекційної роботи з дітьми, що мають особливості психофізичного розвитку, в умовах спеціальної та інклюзивної освіти (18 год.)

1. Історичний аспект організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.
2. Зв'язок спеціальної педагогіки та спеціальних методик з іншими суспільними галузями та науками.
3. Нормативно-правові документи щодо організації навчального процесу.
4. Аналіз українського законодавства щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти.
5. Загальна характеристика освітньо-корекційної роботи з дітьми, що мають порушення психічного та (або) фізичного розвитку.
6. Специфіка завдань діяльності спеціальних закладів освіти.
7. Система надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами.
8. Соціально-біологічні передумови формування особистості з порушеннями психофізичного розвитку.
9. Конкретно-історичний характер розвитку та формування особистості дитини з особливими освітніми потребами.
10. Врахування компенсаторних функцій організму в освітньо-корекційній роботі з дітьми, що мають порушення психофізичного розвитку.
11. Роль соціальних факторів компенсації у формуванні особистості дитини з особливими освітніми потребами.
12. Комплексний підхід до освітньо-корекційної роботи у спеціальних та інклюзивних закладах освіти.
13. Важливість знань типологічних особливостей дітей з психофізичними порушеннями в ефективній організації освітньо-корекційної роботи.
14. Роль спеціального освітнього середовища у навчанні, вихованні й розвитку дитини з психофізичними порушеннями.
15. Загальна характеристика науково-обґрунтованих організаційно-методичних форм діяльності у спеціальних та інклюзивних закладах освіти.
16. Макро- і мікропростір координованої комплексної допомоги дітям з психофізичними порушеннями.
17. Мікропростір як структура, що забезпечує комплексний підхід та умови для індивідуальної медико-психолого-педагогічної допомоги у закладі освіти.
18. Інноваційні підходи до навчання, виховання та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

Змістовий модуль 2. Організація та методичне забезпечення процесу навчання й виховання осіб (дітей) з особливими освітніми потребами в спеціальних закладах та навчально-реабілітаційних центрах (32 год.)

19. Основні засади діяльності спеціальних закладів освіти для дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.
20. Типи спеціальних закладів дошкільної освіти в Україні.
21. Організація освітнього процесу. Освітня програма спеціального закладу дошкільної освіти.
22. Основні засади діяльності спеціальних шкіл усіх видів незалежно від форми власності.
23. Види та структура спеціальних шкіл.
24. Організація діяльності спеціальної школи.
25. Організація освітнього процесу. Освітня програма спеціальної школи.
26. Індивідуальний навчальний план.
27. Психолого-педагогічний консилиум.

28. Критерії, правила і процедура оцінювання учнів (вихованців).
29. Корекційно-розвиткова складова навчального плану.
30. Матеріально-технічна база та фінансово-господарська діяльність.
31. Відділення корекційно-розвиткової роботи (наявність обладнаних приміщень).
32. Облаштування спортивного майданчика.
33. Спеціальні приміщення для дітей з різними назологіями.
34. Кабінет інформаційних ресурсів та його спеціальне обладнання.
35. Особливості обладнання бібліотеки і читального залу.
36. Майданчик для проведення занять з орієнтування у просторі.
37. Робоче місце учня (вихованця) спеціальної школи.
38. Кабінети дитячого психіатра (невролога), ортопеда.
39. Кабінети лікувальної фізичної культури.
40. Кабінети спеціальної корекційно-відновлювальної роботи.
41. Навчальні програми, підручники та посібники, рекомендовані МОН України для використання в освітній роботі з дітьми, що мають порушення інтелектуального та (або) фізичного розвитку (дошкільна освіта).
42. Навчальні програми, підручники та посібники, рекомендовані МОН України для використання в освітній роботі з дітьми, що мають порушення інтелектуального та (або) фізичного розвитку (початкова освіта).
43. Навчальні програми, підручники та посібники, рекомендовані МОН України для використання в освітній роботі з дітьми, що мають порушення інтелектуального та (або) фізичного розвитку (загальна середня освіта).
44. Організаційні засади діяльності навчально-реабілітаційного центру.
45. Головні завдання навчально-реабілітаційного центру.
46. Види навчально-реабілітаційних центрів, їх структура та строки навчання.
47. Організація діяльності навчально-реабілітаційного центру.
48. Організація освітнього процесу у навчально-реабілітаційному центрі.
49. Типова та інші освітні програми, що використовуються у навчально-реабілітаційному центрі.
50. Щорічний навчальний план роботи навчально-реабілітаційного центру.
51. Напрями корекційно-розвиткової роботи у навчально-реабілітаційному центрі.
52. Індивідуальна освітня траєкторія учня (вихованця) на основі індивідуального навчального плану.
53. Психолого-педагогічний консилиум.
54. Особливості організації реабілітації у навчально-реабілітаційному центрі.
55. Матеріально-технічна база та фінансово-господарська діяльність навчально-реабілітаційного центру.
56. Відділення корекційно-розвиткової роботи, та його приміщення (кабінети) у навчально-реабілітаційному центрі.
57. Кабінет інформаційних ресурсів у навчально-реабілітаційному центрі.
58. Облаштування бібліотеки і читального залу у навчально-реабілітаційному центрі.
59. Облаштування робочого місця учня (вихованця) у навчально-реабілітаційному центрі.
60. Кабінети дитячого психіатра (невролога), ортопеда у навчально-реабілітаційному центрі.
61. Кабінети лікувальної фізичної культури у навчально-реабілітаційному центрі.
62. Звітність про діяльність навчально-реабілітаційного центру.

Змістовий модуль 3. Навчальне й методичне забезпечення корекційно-педагогічного процесу в умовах інклюзивної освіти дітей (38 год.)

63. Організація інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти.
64. Організація навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти.

65. Організація інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
66. Утворення інклюзивного класу (групи) в закладі освіти.
67. Зарахування здобувачів освіти, зокрема осіб з особливими освітніми потребами, до загальноосвітнього закладу.
68. Створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти з урахуванням вимог універсального дизайну для організації навчання осіб з особливими освітніми потребами.
69. Умови організації інклюзивної освіти та їх вплив на корекцію психофізичного розвитку дітей
70. Склад команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.
71. Документи для зарахування до інклюзивного класу (групи).
72. Комплектування інклюзивного класу (групи).
73. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини.
74. Індивідуальна програма розвитку.
75. Індивідуальний навчальний план.
76. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги).
77. Функціональні обов'язки асистента дитини в закладі освіти у роботі з дітьми зі складними порушеннями розвитку.
78. Форми психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг) в інклюзивному закладі.
79. Календарно-тематичне планування психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг).
80. Облік проведених (наданих) освітніх занять (послуг).
81. Ресурсні кімнати та їхнє облаштування.
82. Супроводження здобувачів освіти з особливими освітніми потребами до ресурсної кімнати.
83. Оцінювання досягнень здобувача освіти з особливими освітніми потребами.
84. Спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах (групах) закладів освіти (для різних нозологій)
85. Спеціальні методики навчання дітей з порушенням розвитку (для різних нозологій).

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студентів, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу "Методичне забезпечення корекційної освіти" – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності. Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час

лекційних та практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ з курсу "Методичне забезпечення корекційної освіти" :

- конспект-презентація із теми (модуля) за заданим планом;
- конспект-презентація із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис;
- конспект першоджерела (базового дослідження з педагогіки);
- повідомлення з теми, рекомендованої викладачем;
- повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у педагогіці, аналіз інформації, самостійні дослідження;
- науково-психологічне дослідження у вигляді реферату (охоплює зміст навчального курсу).

Тематика рефератів:

- Гендерне виховання дітей дошкільного віку в інклюзивному закладі дошкільної освіти.
- Розвиток відчуття і сприймання у дітей з глибокими інтелектуальними порушеннями.
- Тиждень безпеки життєдіяльності в інклюзивному закладі дошкільної освіти.
- Пісочна терапія в роботі з дошкільниками, що мають порушення інтелектуальної сфери.
- Адаптація дитини з особливостями психофізичного розвитку в закладі дошкільної освіти.
- Завдання та обов'язки асистента вихователя в роботі з дітьми молодшого шкільного віку в інклюзивному класі.
- Соціалізація дітей з особливими потребами в умовах спеціальної школи-інтернату.
- Особливості сприймання і усвідомлення навчального матеріалу дітьми з порушенням інтелектуального розвитку.
- Структура педагогічного процесу в спеціальному закладі дошкільної освіти.
- Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів.
- Організація психолого-педагогічної діагностики дітей дошкільного віку з порушеннями інтелекту.
- Методи навчання розумово відсталих дітей дошкільного віку.
- Особливості застосування словесних, наочних і практичних методів у корекційному навчанні в спеціальному закладі дошкільної освіти.
- Практичні методи у процесі навчання дітей дошкільного віку із вадами інтелекту.
- Наочні методи у процесі навчання дітей дошкільного віку із вадами інтелекту.
- Місце словесних методів у процесі навчання дітей дошкільного віку із вадами інтелекту.

Система поточного й підсумкового контролю знань

Навчальні досягнення студентів із дисципліни "Методичне забезпечення корекційної освіти" оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Реферативні дослідження, творчі завдання, конспекти-презентації, анотації прочитаної додаткової літератури, есе тощо, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ☐ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ☐ повний обсяг їх виконання;
- ☐ якість виконання навчальних завдань;
- ☐ самостійність виконання;
- ☐ творчий підхід у виконанні завдань;
- ☐ ініціативність у навчальній діяльності.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань, тестів або в режимі комп'ютерної діагностики.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання

90-100 балів ("відмінно") ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

82-89, 75-81 балів ("добре") ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. У відповіді студента наявні незначні помилки.

67-74, 66-60 балів ("задовільно") ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх за допомогою викладача.

59-1 балів ("незадовільно") виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка "незадовільно" ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Баудиш В. Сущность коррекционно–воспитательной работы во вспомогательной школе / В. Баудиш // Дефектология. – 1978. – № 3. – С. 42-54.
- Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник А.М. Богуш. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
- Блеч Г.О. Комплекс програмно-методичного забезпечення "Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах" (програма ознайомлення з навколишнім, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / Г.О. Блеч. – К.: 2012. – 96 с.
- Бондар В.І. Історія олігофренопедагогіки : підручник / В.І. Бондар, В.В. Золотоверх. – К. : Знання, 2007. – 375 с.
- Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності / В.І. Бондар – К.: Радянська школа, 1987. – 128 с.
- Бондар В.І. Спеціальна освіта в Україні: погляди в майбутнє / В.І. Бондар. – К., 2004.
- Вайзман Н.П. Психомоторика умственно отсталых детей / Н.П. Вайзман. – М., 1997.
- Васильківська С. Індивідуальна соціально-педагогічна та медико-психологічна карта супроводу учня з особливими потребами / С. Васильківська // Дефектолог. – 2009. - № 3 (27). – С. 26-37.
- Венгер Л.А., Тимохина Э.Г., Венгер Н.Б. Воспитание сенсорной культуры ребенка от рождения до 6 лет / Л.А. Венгер, Э.Г. Тимохина, Н.Б. Венгер. – М., 1988.
- Вержиковська О.М. Вивчення моральних якостей у дітей з вадами розумового розвитку / О.В. Вержиковська // Дефектологія. – 2000. – № 2. – С. 42-46.
- Висоцька А.М. Комунікативні вміння як фактор виробничої адаптації розумово відсталих старшокласників / А.М. Висоцька // Дефектологія. – 1997. – № 1. – С. 13-18.

12. Висоцька А.М. Організація позакласної виховної роботи в спеціальних навчальних закладах для дітей з розумовою відсталістю (5-10 класи): Методичні рекомендації / А.М. Висоцька. – К., 2012. – 106 с.
13. Висоцька А.М. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів / А.М. Висоцька // Дефектологія. – 2005. – № 3. – С. 29 – 34.
14. Возрастная и педагогическая психология // Под. ред. А.В. Петровского. – М.: Просвещение, 1973. – 288 с.
15. Войлокова Е.Ф., Андрухович Ю.В., Ковалева Л.Ю. Сенсорное воспитание дошкольников с интеллектуальной недостаточностью / Е.Ф. Войлокова, Ю.В. Андрухович, Л.П. Ковалева. – СПб.: Каро, 2005. – 164 с.
16. Воспитание аномальных детей дошкольного возраста // Под ред. Н.Г. Морозовой. – М., 1978.
17. Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В. Воронковой. – М.: Школа-Пресс, 1994. – 416 с.
18. Выготский Л.С. Коллектив как фактор развития дефективного ребёнка [Текст] // Собрание сочинений. – Т. 5. / Л.С. Выготский. – М., 1983.
19. Выготский Л.С. О связи между трудовой деятельностью и интеллектуальным развитием ребенка / Л.С. Выготский. // Дефектология. – 1976. – № 6. – С. 5-14.
20. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / Под ред. Т.А.Власовой / Л.С. Выготский. – М: Педагогика, 1983. – Т. 5. – 368 с.
21. Гаврилушкина О.П. Воспитание и обучение умственно отсталых дошкольников / О.П. Гаврилушкина, Н.Д. Соколова. – М., 1985. – 274 с.
22. Гаврилушкина О.П. Обучение конструированию в дошкольных учреждениях для умственно отсталых детей / О.П. Гаврилушкина. – М., 1991. – 73 с.
23. Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення "Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах" (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / І.В. Гладченко. – К.: 2012. – 112 с.
24. Дегтяренко Т.М. До проблеми побудови методології корекційно-реабілітаційної діяльності / Т.М. Дегтяренко // Дефектологія. – 2011. – № 2. – С. 2-7.
25. Дегтяренко Т.М. Зошит взаємозв'язку вихователів, лікарів та вчителів-дефектологів / Т.М. Дегтяренко, Н.О. Косарева. – К., 2004. – 38 с.
26. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми : Університетська книга, 2019. – 302 с.
27. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова; [упоряд. В.М. Тімашова]. – К.: "МП Леся", 2011. – 528 с.
28. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам. Книга 3. / За ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: Науковий світ, 2006. – 210 с.
29. Дмитрієва І.В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія / І.В. Дмитрієва. – Слов'янськ, 2008. – 373 с.
30. Дошкольное воспитание аномальных детей. Книга для учителя и воспитателя // Под. ред. Л.П. Носковой. – М., 1993. – 85 с.
31. Дробот Л.С, Мерсіянова Г.М. Соціально-побутове орієнтування учнів допоміжної школи / Л.С. Дробот, Г.М. Мерсіянова. – К.: Освіта, 1992. – 67 с.
32. Дробот Л.С., Видрич Н.І. Соціально-побутове орієнтування для вчителів та учнів допоміжної школи / Л.С.Дробот, Н.І.Видрич. – К.: ІСДО, 1995. – 89 с.
33. Дульнев Г.М. Основы трудового обучения во вспомогательной школе: Психолого-педагогическое исследование / Г.М. Дульнев. – М.: Просвещение, 1969. – 216 с.

34. Екжанова Е.А., Стребелева Е.А. Методика педагогического обследования детей с умственной недостаточностью / Е.А. Екжанова, Е.А. Стребелева // Дефектология. – 2007. – № 6.
35. Екжанова Е.А., Стребелева Е.А. Программа для дошкольных образовательных учреждений компенсирующего вида. Коррекционно-развивающее обучение и воспитание дошкольников с нарушением интеллекта / Е.А. Екжанова, Е.А. Стребелева. – М., 2010. – 208 с.
36. Еременко И.Г. Олигофренопедагогика / И.Г. Еременко. – К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
37. Еременко И.Г. Познавательные возможности учащихся вспомогательной школы / И.Г. Еременко. – К.: Рад. шк., 1972. – 130 с.
38. Єременко І.Г., Мерсіянова Г.М. Навчання учнів допоміжної школи користуватися знаннями й уміннями / І.Г. Єременко, Г.М. Мерсіянова. – К.: Рад. шк., 1971. – 136 с.
39. Зайцев Д.В. Интегрированное образование детей с ограниченными возможностями / Д.В. Зайцев // Социологические исследования. – 2004. – № 7. – С. 127-132.
40. Засенко В.В. Створення ресурсних центрів : посібник для батьків дітей з особливими освітніми потребами / В.В. Засенко, Н.З. Софійо. – К.: ФО Придатченко П.М., 2007. – 216.
41. Золотоверх В.В. Нариси з історії спеціальної дошкільної педагогіки : монографія / В.В. Золотоверх. – К.: Наук. світ, 2004. – 196 с.
42. Игра дошкольника / Под ред. С.Л. Новоселовой. – М.: Просвещение, 1989. – 119 с.
43. Ібрагімова А.Р. Формування у розумово відсталих школярів умінь користуватися наочними засобами в практичній діяльності (на матеріалі трудового навчання). Автореф. дисс. канд. пед. наук / А.Р. Ібрагімова. – К., 2010. – 20 с.
44. Ілляшенко Т.Д. Чому їм важко вчитися? / Ілляшенко Т.Д. – К.: Початкова школа, 2003. – 128 с.
45. Индекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О.О., Дятленко Н.М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В.І. – К.: Тов. "Видавничий дім "Плеяди", 2011. – 100 с.
46. Карпова Е.В. Дидактические игры в начальный период обучения / Е.В. Карпова – Ярославль: Академия развития, 1997. – 240 с.
47. Катаева А.А. Дошкольная олигофренопедагогика / А.А. Катаева, И.А. Стребелева - М.: ВЛАДОС, 2001. – 208 с.
48. Катаева А.А., Стребелева Е.А. Дидактические игры и упражнения в обучении дошкольников с отклонениями в развитии / А.А. Катаева, Е.А. Стребелева. – М.: ВЛАДОС, 2001.
49. Козленко Н.А. Физическое воспитание учащихся вспомогательной школы / Н.А. Козленко. – К.: Рад. шк., 1987. – 112 с.
50. Колесник І.П., Кравець Н.П. Робота з розумово відсталими дітьми-сиротами: навч. посібник / І.П. Колесник, Н.П. Кравець. – К.: НПУ ім. Драгоманова, 2010. – 98 с.
51. Коломинский Н.Л. Развитие личности учащихся вспомогательной школы / Н.Л. Коломинский. – К.: Рад. шк., 1978. – 88 с.
52. Колупаєва А., Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Л. Даниленко / А. Колупаєва, Ю. Найда, О. Таранченко, С. Єфімова, Н. Слободянюк, І. Луценко, Л. Будяк. – К., 2007. – 172 с.
53. Колупаєва А.А. Законодавчі та нормативно-правові основи здобуття освіти дітей з комбінованими вадами / А.А. Колупаєва // Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та інтелекту / за ред. В.І. Бондаря, Л.С. Вавіної, В.В. Тарасун. – К., 2008. – 248 с.
54. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія / А.А. Колупаєва. – К.: "Самміт-Книга". – 2009. – 272 с.

55. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади / А.А. Колупаєва. – К., 2007. – 458 с.
56. Кононенко О.Л. Стратегічна мета виховання – життєва компетентність дитини / О.Л. Кононенко // Дошкільне виховання. – 1999. – № 5.
57. Коррекционно-развивающее обучение: Организационно-педагогические аспекты. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 136 с.
58. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи: Навчальний посібник / М.З. Кот. – К.: Видав. НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 216 с.
59. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку : навчально-методичний посібник / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко та ін.: За ред.: О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. – К., ІСП НАПН України, 2017. – 87 с.
60. Кузава І.Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і методика: [монографія] / І.Б. Кузава. – Луцьк, ПП Іванюк В.П., 2013. – 292 с.
61. Лазуренко С.Б., Половинкина О.Б. Педагогические технологии в системе комплексной реабилитации недоношенных детей / С.Б. Лазуренко, О.Б. Половинкина // Дефектология. – 2003. – № 4.
62. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: Учебное пособие / В.А. Липа. – Донецк: ТОВ Лебидь, 2002. – 327 с.
63. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции / В.А. Липа. – Славянск, 2001. – 232 с.
64. Лист МОН України № 2.5-281 від 05.02.2018 року "Роз'яснення щодо тривалості уроків в інклюзивних класах".
65. Маллер А.Р. Ребенок с ограниченными возможностями / А.Р. Маллер // Книга для родителей. М., 1996.
66. Мастюкова Е.М. Лечебная педагогика (ранний и дошкольный возраст) / Е.М. Мастюкова. – М.: ВЛАДОС, 1997. – 304 с.
67. Мерсиянова Г.Н. Выполнение практических заданий учащимися вспомогательной школы / Г.Н. Мерсиянова. – К.: Рад. шк., 1985. – 86 с.
68. Методика воспитательной работы: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л.А. Байкова, Л.К. Гребенкина, О.В. Еремкина и др.; Под ред. В.А. Сластенина. – М.: ИЦ Академия, 2004. – 144 с.
69. Методические указания к занятиям СБО во вспомогательной школе// Дефектология. – 1985. – № 4; 1987. – № 2; 1989. – № 3.
70. Методичні рекомендації до занять із соціально-побутової орієнтації у 5-9 класах допоміжної школи / Л.С. Дробот. – К.: ІСДО, 1994. – 112 с.
71. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: КПНУ імені І. Огієнка, 2014. – 260 с.
72. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту / С.П. Миронова. – К, 2007.
73. Миронова С.П., Матвеева М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту: Методичні рекомендації / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 28 с.
74. Миронова С.П., Матвеева М.П. Статеве виховання. Моральна підготовка учнів допоміжної школи до сімейного життя // Методичний посібник для вчителів і вихователів / С.П. Миронова, М.П. Матвеева. – Кам'янець-Подільський, 2000. – 30 с.
75. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.12.2002 № 732 "Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в ЗНЗ".

76. Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2017 № 635 "Про внесення змін до Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах".
77. Наказ МОН України від 03.05.2018 №447 "Про затвердження Примірною переліку обладнання для оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів".
78. Наказ МОН України від 08.06.2018 №609 "Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти".
79. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в ЗНЗ для навчання дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями) у 2019/2020 н. р.
80. Пинский Б.И. Формирование двигательных навыков у учащихся вспомогательной школы / Б.И. Пинский. – М.: Педагогика. 1977. – 128 с.
81. Положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу) України для дітей з вадами або (та) розумового розвитку // В збірнику законодавчих та нормативних актів про освіту. – Вип. 2. – К., 2008.
82. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка / Т.І. Поніманська. – К.: Академвидав, 2006.
83. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу // Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група "Основа", 2007. – 528 с.
84. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років "Дитина" / [наук. кер. Проскура О., Кочина Л., Кузьменко В., Кудикіна Н.]. – К.: Київський університет імені Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
85. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" (нова редакція). У 2-х ч. Ч. II. Від трьох до шести [семи] років / О.П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л.В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О.Л. Кононко. – К.: ТОВ "МЦФЕР-Україна", 2014. – 452 с.
86. Програма з соціально-побутового орієнтування 5-10 класи допоміжної школи - К., 2004. – 31с.
87. Програми для допоміжної школи Виховна робота 1-4 класи. – К., 2004. – 32 с.
88. Програми для допоміжної школи Виховна робота 5-10 класи. – К., 2012. – 49 с.
89. Програма виховання та навчання розумово відсталих дітей дошкільного віку. – К.: "ЛДЛ", 2000. – 120 с.
90. Проскура С.В., Іщебицька Я.К. Як учити найменших / С.В. Проскура, Я.К. Іщебицька. – К.: Рад.школа, 1982. – 85 с.
91. Психологические проблемы коррекционной работы во вспомогательной школе / Под ред. Ж.И.Шиф, В.Г.Петровой, Т.Н.Головиной. – М., 1980.
92. Раку А.И. Социально бытовая адаптация и трудовая адаптация выпускников в школе на первом этапе их самостоятельной жизни / А.И. Раку. – Дефектология. – 1979. – № 5. – С. 43-47.
93. Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: Навчально-методичний посібник / Н.Б. Адамюк, Л.Є. Андрусишина, О.О. Базилевська та ін.; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки; За ред. В.В. Засенка, А.А. Колупасової, Н.О. Макаруч, В.І. Шинкаренко. – Київ, 2014. – 336 с
94. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника / С.Я. Рубинштейн. – М.: Просвещение, 1979. – 191 с.
95. Синев В.Н. Особенности воспитания социально-нормативного поведения учащихся вспомогательной школе // Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе / Под ред. В.В. Воронковой. – М.: Школа-Пресс, 1994. – С. 278-297.
96. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні / В. Синьов, А. Шевцов // Дефектологія. – № 2. – 2004. – С. 6-11.
97. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Ч 1,2 / В.М. Синьов. – К, 2007.

98. Скворцова В.О. Социальное воспитание детей с отклонениями в развитии / В.О.Скворцова. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. – 160 с.
99. Спеціальна педагогіка. Понятійно-термінологічний словник // За ред. В.І. Бондаря. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 436 с.
100. Стадненко Н.М., Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Н.М. Стадненко, Т.Д. Іляшенко, Л.В. Борщевська, А.Г. Обухівська. – К.-Подільський: Абетка, 1998. – 144 с.
101. Стребелева Е.А. Психолого-педагогическая диагностика нарушений развития детей раннего и дошкольного возраста / Е.А. Стребелева. – М.: ВЛАДОС, 2008.
102. Стребелева Е.А. Формирование мышления у детей с отклонениями в развитии / Е.А. Стребелева. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 184 с.
103. Стребелева Е.А., Браткова М.В. Варианты индивидуальной программы воспитания и коррекционно-развивающего обучения ребенка раннего возраста с психофизическими нарушениями / Е.А. Стребелева // Дефектология. – 2000. – № 5.
104. Стребелева Е.А. Педагогическое сопровождение семьи, воспитывающей ребенка раннего возраста с отклонениями в развитии / Е.А. Стребелева, Е.А. Мишина. – М., 2010.
105. Татянчикова І.В. Життєві орієнтації розумово відсталих старшокласників допоміжної школи / І.В. Татянчикова // Дефектологія. 1997. – №4. – С.23-25.
106. Ткачева В.В. К вопросу о создании системы психолого-педагогической помощи семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии / В.В. Ткачева // Дефектология. – 1999. – № 3.
107. Трикоз С.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з сенсорного виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / С.В. Трикоз. – К.: 2012. – 112с.
108. Хохліна О.П. Розвиток у учнів допоміжної школи усвідомленості учбово-практичної діяльності на заняттях з трудового навчання / О.П. Хохліна // Дефектологія. – 2002. – № 2. – С. 8-11.
109. Чеботарьова О.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення "Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах" (програма з трудового виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали) / О.В. Чеботарьова. – К.: 2012. – 112 с.
110. Чурай А.Л. Психолого-педагогічна діагностика дошкільників з порушеннями інтелекту: методичний посібник / за ред. С.В.Полещук / А.Л. Чурай, Н.В. Ведернікова, І.А. Кваріані. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. – 216 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

ioso/iip.net.net

ndce.ru/new/title.htm/

www.mon.gov.ua

www.ispukr.org.ua

Дегтяренко Т.М. Інформаційні технології в системі корекційно-реабілітаційної допомоги [Електронний ресурс] / Т.М. Дегтяренко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. - № 6 (20). – Режим доступу до журналу : [http:// www.ime.edu-ua.net/em20/emg.html](http://www.ime.edu-ua.net/em20/emg.html).

Дефектологический словарь www.defectology.ru

Инклюзивное образование : проблемы совершенствования образовательной политики и системы : материалы Междунар. конф., 19-20 июня 2008 года / [редкол.: Г.А. Бордовский (пред.) и др.]. – СПб. : Изд-во РГПУ, 2008. - 215с.; То же [Электронный ресурс]. - URL:<http://socpolitika.ru/files/rus.pdf> (20.09.10).

Крок: клуб працівників спеціальної освіти <http://krok.org.ua>.